

รักชาติ รักพรรค รักมวลชน : มโนทัศน์ “ความรักชาติ”

ในแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า

วุฒิพงษ์ ประพันธ์มิตร¹ และ สุรสิทธิ์ อมรวิชศักดิ์²

¹นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมจีนศึกษา

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

²รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการตีความมโนทัศน์ “ความรักชาติ” ผ่านการศึกษาแบบเรียนวิชา กิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้าภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง เป็นแบบเรียนชุดใหม่ที่ คณะกรรมการบริหารแห่งชาติกิจการกลุ่มเยาวชนแนวหน้าจีนได้เรียบเรียงขึ้นสำหรับการจัดการเรียน การสอนแก่นักเรียนในระดับชั้นการศึกษาปีที่ 1-8 (ผู้เรียนที่มีอายุระหว่าง 7-14 ปี) สำนักพิมพ์เด็ก และเยาวชนแห่งประเทศจีน ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์กลางในกำกับของรัฐ จากการศึกษาพบว่า รัฐมุ่ง ประกอบสร้างมโนทัศน์ “ความรักชาติ” ผ่านองค์ประกอบทางสังคม 3 ประการ คือ การปลูกฝังให้ เยาวชนรักชาติ รักพรรคคอมมิวนิสต์จีน และรักมวลชน ทั้งนี้ การกล่อมเกลารอบมโนทัศน์ทั้งสาม กลายเป็นเครื่องมือครอบงำกำหนดค่านิยมอันพึงประสงค์ของเยาวชนในการเชื่อฟังและปฏิบัติตน ภายใต้กรอบค่านิยมอันจะเป็นการสร้างความรักและรักษาเสถียรภาพทางการเมืองแก่รัฐและ พรรคคอมมิวนิสต์

คำสำคัญ: ความรักชาติ ค่านิยม การเมือง แบบเรียน กิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า

Loyalty to the Nation, Loyal to the Party, Loyalties to the People: The Concept of ‘Patriotism’ in the Young Pioneers’ Activities Textbooks

Wuttipong Prapantamit¹ and Surasit Amornwanitsak²

¹Graduate student in Master of Arts, Program in Chinese Culture Studies,
Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

²Associate Professor Doctor of Chinese Major, Faculty of Liberal Arts, Thammasat
University

Abstract

This article aimed to study the interpretation of the concept of ‘Patriotism’ by studying *the Young Pioneers’ Activities* Textbooks under the Leadership of President Xi Jinping which was the new textbook that The Chinese Young Pioneers National Working Commission had compiled in order to use in teaching the students in grades 1-8. (The students who age around 7 – 14 years old). The China Children’s Press is the national center press. The result had shown that the nation intends to create the concept of ‘Patriotism’ through 3 social structures which were installed the youths with the idea of royalty to the nation, royal to the Communist party and royalties to the people. However, these 3 socializations concept was the tool that could determine the desired value of the youth, in order to influence the youth to obey and act under the value convention which would create legitimacy and maintain political stability for the nation and the Communist party.

Keywords: Patriotism, Value, Political, Textbook, Young pioneers’ activities

1. บทนำ

“หลังจากที่ชาติได้ถูกจินตกรรมขึ้นมา และเมื่อถูกจินตกรรมขึ้นมาแล้ว ก็ถูกจำลอง ปรับปรุง และปรุงแต่งผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น กวีนิพนธ์บทประพันธ์ ร้อยแก้ว ดนตรี รูปปั้นรูปหล่อทั้งหลาย แสดงออกถึงความรักชาติต่าง ๆ”

(เบนดิกต์ แอนเดอร์สัน, 2560, น. 196)

เบนดิกต์ แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) กล่าวข้อความข้างต้นจากหนังสือเรื่อง ชุมชนจินตกรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม (Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism) ถึงปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมให้พลเมืองของเมืองหนึ่ง ๆ เกิดค่านิยมความรักชาติ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดค่านิยมดังกล่าว ส่วนหนึ่งมาจากการสร้างองค์ประกอบภายนอกเพื่อหล่อหลอมให้เกิดค่านิยมอันพึงประสงค์

แนวคิดของเบนดิกต์ แอนเดอร์สัน สะท้อนพลวัตการจินตกรรมความรักชาติให้ประจักษ์ว่า การสร้างความรักชาติมักใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการจำลอง ปรับปรุง หรือปรุงแต่ง ซึ่งภาษาเป็นสิ่งที่เข้าถึงมนุษย์ และสามารถหล่อหลอม กล่อมกลา บิบบัดแนวคิดบางประการเพื่อสร้างความเป็นชาติให้เกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ ได้ ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของวิลเฮล์ม ฟอน ฮัมโบลต์ (Wilhelm von Humboldt) นักปรัชญาชาวเยอรมัน ในศตวรรษที่ 18-19 ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของภาษาที่ว่า ภาษามีอิทธิพลต่อความคิดมนุษย์ เราจะคิดได้เมื่อมีมโนทัศน์ (Concept) เกี่ยวกับสิ่งนั้น และมโนทัศน์จะมีขึ้นได้ต่อเมื่อมีภาษา ซึ่งหมายถึงภาษาเป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลต่อความคิดมนุษย์ (จรัลวิไล จรูญโรจน์, 2559, น. 12-13) จากแนวคิดของเบนดิกต์ แอนเดอร์สัน และวิลเฮล์ม ฟอน ฮัมโบลต์ สะท้อนให้เห็นว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดมโนทัศน์ การรับรู้ของมนุษย์ และหล่อหลอมกระบวนการความเป็นชาติให้ปรากฏขึ้นในสังคม

เช่นเดียวกันกับพลวัตการประกอบสร้างมโนทัศน์ความรักชาติผ่านการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือของสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านการเรียบเรียงแบบเรียนในฐานะสื่อการศึกษาที่รวบรวมคาสถาความคิดจากสังคมมาบรรจุไว้อย่างเป็นระบบ ทั้งยังเป็นผู้หยิบยืมมโนทัศน์สำเร็จรูป (conceptualization) ทางความคิดและปรากฏการณ์สังคมให้แก่ผู้เรียน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2557, น. 72-73) เพื่อใช้ในการกล่อมกลาความเป็นชาติในยุวชนจีนโดยคณะกรรมการบริหารแห่งชาติกิจการ

กลุ่มเยาวชนแนวหน้าจีน 中国少年先锋队全国工作委员 (The Chinese Young Pioneers National Working Commission) ได้เรียบเรียงแบบเรียนชุดใหม่วิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า 《少先队活动》 (Young Pioneers' Activities) สำนักพิมพ์เด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย 中国少年儿童出版社 (China Children's Press) ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์กลางในกำกับของรัฐ สำหรับนักเรียนระดับชั้นการศึกษาปีที่ 1-8 (小学一年级至初中二年级) (ผู้เรียนที่มีอายุระหว่าง 7-14 ปี) ศึกษาในสถานศึกษาสัปดาห์ละ 1 คาบเรียน (全国少工委办公室文件, 2017, p. 1-7)

ประเด็นศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเรียบเรียงแบบเรียนชุดดังกล่าวที่เกิดขึ้นภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง 习近平 (Xi Jinping) คือ แบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า แสดงการประกอบสร้างมโนทัศน์ “ความรักชาติ” ผ่านการเรียบเรียงด้วยทโนแบบเรียน โดยใช้เครื่องมือทางภาษาอย่างวาทกรรม (Discourse) ซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่ทำหน้าที่ของภาษาผ่านการบันทึกในสิ่งที่ภาษาได้พูด สิ่งที่ถูกพูด สิ่งที่เคยได้พูดโดยไม่จำเป็นต้องมีคนพูดแต่อย่างใด (Anonymity) (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2556, น. 105) วาทกรรมจะนำมาซึ่งการอธิบายปรากฏการณ์หรือแสดงอำนาจแฝงที่รัฐเป็นผู้วางระบบความสัมพันธ์ทางภาษากับอุดมการณ์ที่ปรากฏในแบบเรียน แม้แบบเรียนจะเป็นเพียงเครื่องมือที่บรรจุเนื้อหาการสอน การบรรยายที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน หรือสื่อสำหรับทบทวนเนื้อหาที่เรียนที่เขียนขึ้นตามโครงสร้างหลักสูตรด้านการจัดการเรียนรู้ (中国社会科学院语言研究所词典编辑室, 2016, p. 658-659) แต่แบบเรียนยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมหรือกล่อมเกลานักคิดบางประการ

บทความนี้จึงมุ่งศึกษาการตีความมโนทัศน์ “ความรักชาติ” ผ่านการศึกษาแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า อันจะเผยให้เห็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการแฝงไว้ซึ่งอำนาจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์หรือความต้องการของผู้ส่งสารอย่างรัฐที่ต้องการสื่อเป็นนัยหรือหอบยื่นกรอบมโนทัศน์บางประการให้แก่ผู้รับสารอย่างผู้เรียน

2. รักชาติ: ปิฎกมิภายใต้ความเป็นสังคมนิยม

ความรักชาติ (Patriotism) เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวและอยู่อาศัย ข่อมเกิดจากความหวงแหนในสถานที่นั้น ๆ ซึ่งการที่จะเกิดความรักชาติในมนุษย์ได้ ข่อมมีปัจจัยบางประการ ซึ่งเป็นสิ่งเร้าและผลักดันให้เกิดกระบวนการดังกล่าว ทั้งนี้ การที่ความรักชาติจะ

ก่อตัวขึ้นได้ องค์ประกอบที่สำคัญสุดอย่าง “ชาติ” เป็นจิตวิญญาณสำคัญที่ทำให้ความรักชาติถูกจินตกรรมขึ้น

แอร์เนสต์ เรนอง (Ernest Renan, 2018) นักปรัชญาและนักนิรุกติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสได้สรุปนิยามของความเป็นชาติไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก ชาติ คือศูนย์กลางอันเป็นที่ตั้งของระบบวิธีคิดที่ยึดมั่นและให้ความสำคัญกับความภักดีปิตุภูมิที่ตนอยู่อาศัย ประการที่สอง ชาติ คือราชวงศ์หนึ่ง ๆ ซึ่งมีพื้นเพแบบสัณนิบาตถือครองพื้นที่ เป็นตัวแทนของการยึดครองเมื่อครั้งอดีต ซึ่งเป็นการยึดครองที่ผู้คนจำนวนมากให้การยอมรับ และประการที่สาม ชาติ คือจิตวิญญาณ ในบริบทนี้หมายถึงการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่ก่อขึ้นจากตำนานของความเสียสละที่บุคคลหนึ่งได้กระทำลงไปและที่กำลังจะทำในอนาคต ต้องการดำรงและสืบทอดชีวิตของทุกคนที่มีร่วมกันต่อไป ทั้งนี้ การที่ชาติจะปรากฏขึ้นได้ ย่อมมาจากพลวัตการจินตกรรมของวัฒนธรรมทางสังคมนั้น ๆ ที่หล่อหลอมมโนทัศน์ความเป็นชาติ และสร้างกระบวนการรับรู้ความเป็นชาติให้เกิดขึ้นแก่พลเมืองในสังคม ซึ่งบางครั้งชาติถูกจินตกรรมขึ้นจากมายาคติ (Mythology) ที่เมือง ชุมชน หรือสังคมเป็นผู้ก่อขึ้นเพื่อเป้าประสงค์ในการจัดระเบียบผู้ถูกปกครอง

ทั้งนี้ การที่มีสังคมเกิดขึ้น การใช้วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ในสังคม ตัวมันเองก็ถูกทำลายกลายเป็นสภาพเป็นสัญลักษณ์ แต่ผู้คนโดยทั่วไปมักเลือกที่จะมองข้ามความหมายในระดับที่สอง กล่าวคือการมองข้ามหรือไม่เห็นความหมายในระดับที่วัตถุต่าง ๆ มีฐานะเป็นสัญลักษณ์หรือถูกทำให้กลายเป็นสัญลักษณ์ มีบทบาทและหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ จึงทำให้มองเห็นเพียงฐานะในการเป็นวัตถุสิ่งของเพื่อการใช้สอยแคบ ๆ ของสิ่งเหล่านี้ ซึ่งถูกเรียกกระบวนการในการเปลี่ยนแปลง ลดทอน ปกปิดอำพราง บิดเบือนฐานะ การเป็นสัญลักษณ์ของสรรพสิ่งในสังคมให้เป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นสิ่งปกติธรรมดาหรือเป็นสิ่งที่มีความหมายและหน้าที่ในเชิงประโยชน์ใช้สอยแคบ ๆ ในสังคมว่า กระบวนการสร้างมายาคติ (mythology) และเรียกสิ่งที่เป็นผลลัพธ์และผลผลิตของกระบวนการนี้ว่า มายาคติ (ทยากร แชนด์, 2551, น. 36)

มายาคติที่ชนชั้นปกครองสร้างขึ้นคือการใช้ภาษาประเภทหนึ่ง ผ่านการพูด หรือด้วยบทตัวอักษร ที่กำหนดโดยเจตนามากกว่าความจริง หรือความหมายตามตัวอักษร มายาคติจึงเปรียบเสมือนการบอกเล่าและต่อยอดไปภาพของความเป็นชาติไปพร้อมกัน (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559, น. 71)

จากการศึกษาและวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า ในระดับชั้นการศึกษาปีที่ 1-8 ทั้ง 16 เล่ม ผู้เขียนพบว่า แบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างมายาคติความเป็นชาติ ผ่านกรอบมโนทัศน์ที่ว่า ประเทศจีนคือดินแดนอุดมสมบูรณ์ เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดความฮึกเหิม เกิดความรักและภูมิใจในความเป็นชาติ ดังตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 “我们的祖国富饶辽阔，我们的祖国有无数壮美山河。” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p.35)

“ปิตุภูมิของพวกเรามั่งคั่งกว้างใหญ่ ปิตุภูมิของพวกเรามีทั้งขุนเขาและแม่น้ำที่ กว้างใหญ่ สง่างามคณานับ”

นอกจากการสร้างภาพมายาคติความเป็นชาติผ่านการรับรู้ถึงความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรทางธรรมชาติแล้ว อีกนัยหนึ่งแบบเรียนยังสะท้อนความเป็นชาติ ผ่านการสร้างการรับรู้ องค์ประกอบของปิตุภูมิที่เปรียบเหมือนครอบครัวภายใต้ความเป็นสังคมนิยม ตัวบทแสดงให้เห็นว่า ลัทธิสังคมนิยมเปรียบเสมือนครอบครัวที่หล่อเลี้ยงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาติจีน ดังตัวอย่างที่ 2-4

ตัวอย่างที่ 2 ““大家庭”这个词队员们熟悉吗？怎么样才能称得上是一个大家庭呢？大家庭的每个成员都是家里的主人，大家互相关心、互相帮助，所有成员心往一处想，劲儿往一处使，努力让大家变得越来越美好。对，我们少先队组织就是这样大的家庭，我们社会主义祖国也是这样大的家庭” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 19)

““ครอบครัวใหญ่” เหล่าสมาชิกทั้งหลายคุ้นเคยกับคำนี้หรือไม่ อย่างไรจึงจะสามารถเรียกว่าครอบครัวใหญ่กันละ การเป็นครอบครัวใหญ่ คือการที่สมาชิกทุกคนล้วนปฏิบัติตนเป็นเจ้าของบ้าน ทุกคนเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกทุกคนร่วมมือร่วมใจไปพร้อม ๆ กัน พยายามให้ชีวิตทุกคนเปลี่ยนไปในทางที่นับวันยิ่งดีขึ้น แน่แน่นอนว่า การจัดตั้งกิจการกลุ่มเยาวชนแนวหน้าของพวกเราที่มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่แบบนี้เช่นกัน ปิตุภูมิในลัทธิสังคมนิยมของพวกเราที่มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่แบบนี้เช่นกัน”

ตัวอย่างที่ 3 “建设社会主义祖国，是我国各民族人民的共同愿望和任务。在这个温暖的大家庭里，各族人民亲切团结，互相帮助，在奔向幸福生活的道路上，一个都不能少。

列如，为了加快西部地区发展，我们国家实施了西部大发的重大政策，让我们分小队查找资料，看看西部大开发都包含哪些重点工程吧！” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 21)

“การสร้างปิตุภูมิมีลักษณะนิยมนิยม คือความปรารถนา และหน้าที่ที่ประชาชนทุกผู้ในชาติต่างมีส่วนร่วมกัน การอยู่ในครอบครัวใหญ่อันแสนอบอุ่นเช่นนี้ ทุกผู้ทุกคนเผ่าสัสมานสามัคคีกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การที่จะทะยานไปสู่ชีวิตที่มีความสุขนั้น จะขาดใครคนใดคนหนึ่งไปไม่ได้

ดังเช่น ประเทศของพวกเราได้ประกาศใช้นโยบายสำคัญหลักในการพัฒนาเขตพื้นที่ทางตะวันตกเพื่อเร่งพัฒนาเขตพื้นที่ทางตะวันตกของจีน จากนั้นให้พวกเราแบ่งหมู่ย่อยค้นหาข้อมูลแล้วมาลองดูว่าการเปิดเขตทางตะวันตกมีโครงการสำคัญใดบ้าง”

ตัวอย่างที่ 4 “社会主义大家庭的温暖还体现为现在万众一心，众志成城。在中国共产党的领导下，全国人民齐心协力，成了一件又一件大事，创造了一个又一个奇迹。比如，北京奥运会、载人航天工程、高铁建设，让我们为这些大事点赞吧！” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 22)

“ความอบอุ่นของครอบครัวสังคมนิยม ยังสะท้อนให้เห็นความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของเหล่ามวลชนทั้งผอง รวมถึงความสามัคคีสามัคคีอย่างเข้มแข็ง ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ประชาชนทุกคนในชาติร่วมแรงร่วมใจกัน ประกอบสร้างกันเป็นพลังที่สร้างสรรค์ผลงานขึ้นแล้วขึ้นเล่า สร้างสรรค์เรื่องมหัศจรรย์เรื่องแล้วเรื่องเล่า ไม่ว่าจะเป็น การจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกกรุงปักกิ่ง โครงการเดินอวกาศจีน การสร้างรถไฟความเร็วสูง ให้พวกเรามาร่วมชมกับเรื่องราวใหญ่เหล่านี้กันเถาะ”

จากตัวบทข้างต้น ตกข้อให้เห็นได้ว่า รัฐจินตกรรมความเป็นชาติดังครอบครัว ที่อยู่ภายใต้ความเป็นสังคมนิยม ระบอบสังคมนิยมจะเป็นหลักสำคัญที่เยาวชนจะต้องยึดถือ เพื่อเป็นอีกหนึ่งแรงผลักดันที่ขับเคลื่อนให้เยาวชนเกิดความภูมิใจในความเป็นชาติ และรักชาติผ่านการเป็นพลังสำคัญในการสร้างคุณูปการให้กับประเทศสังคมนิยมอย่างปิตุภูมิของตน

3. รักพรรคคอมมิวนิสต์: พรรคคืออาทิตย์ ยูวชนคือมวลผลกา

นอกจากปิฎกมิหรือชาติแล้ว พรรคคอมมิวนิสต์จีนคือส่วนสำคัญหนึ่งของแบบเรียนที่ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการพึ่งพาระหว่างยูวชนและพรรคคอมมิวนิสต์จีน ดังตัวบทตอนหนึ่งจากแบบเรียนที่พยายามแสดงให้เห็นว่า พรรคคอมมิวนิสต์จีนในฐานะพรรคการเมืองที่เป็นผู้นำชาวจีนทุกชาติพันธุ์ในการดำเนินการกิจสร้างสรรค์สังคมภายใต้รูปแบบสังคมนิยม (อาร์ม ตั้งนิรันดร, 2557, น. 64-65) ให้ความสำคัญ และมีความเอาใจใส่ต่อยูวชนเป็นอย่างมาก ใจความสำคัญจากตัวบทตอนหนึ่งได้กล่าวไว้ในตัวอย่างที่ 5-6 ความว่า

ตัวอย่างที่ 5 “党非常关心少年儿童，不但给我们温暖的关怀，还对我们给予了殷切的期望。新中国成立以来，党的领导人多次寄语我们少先队员，这些亲切的话语、热情的鼓励，我们不能忘。” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2017, p. 47)

“พรรคให้ความเอาใจใส่กับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่เป็นการให้ความใส่ใจอย่างอบอุ่น ทั้งยังให้ความคาดหวังต่อพวกเรา นับตั้งแต่การก่อตั้งจีนใหม่เป็นต้นมา ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ต่างมอบคำสอนแก่พวกเราเหล่าสมาชิกกิจการกลุ่มยูวชนแนวหน้า วาทกรรมอันใกล้ชิดและห่วงใยเหล่านี้ เป็นกำลังใจอันอบอุ่น พวกเราไม่มีวันลืม”

ตัวอย่างที่ 6 “党是太阳我是花，我们要把芬芳的香花给他，把心中的歌儿献给她！让我们从小听党的话，高举队旗跟党走” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2017, p. 47)

“พรรคคือแสงอาทิตย์ ตัวฉันคือมวลผลกา พวกเราต้องนำดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมไปมอบให้พวกเขา ส่งมอบเพลงที่อยู่ภายในใจให้แก่พวกเขา ให้พวกเราจงเชื่อฟังพรรคตั้งแต่เยาว์วัย และซุกรงกิจการให้สูง พร้อมทั้งเดินตามรอยพรรคคอมมิวนิสต์”

จากตัวบทข้างต้น แสดงให้เห็นว่า พรรคสร้างมโนทัศน์เพื่อชี้นำยูวชนให้เห็นว่า พรรคคอมมิวนิสต์จีนและยูวชนคือผู้ที่มีความใกล้ชิดกันเป็นอย่างมาก เหล่ายูวชนควร เชื่อฟังการชี้นำของพรรคและผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์จีนตั้งแต่เยาว์วัย

ทั้งนี้ ปรากฏการณ์การบ่มเพาะการรับรู้ในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงแต่ปรากฏในแบบเรียนเท่านั้น จากการสืบค้นประเด็นทางสังคมจีนภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ผู้เขียน

พบว่ามีการสร้างการรับรู้ในลักษณะดังกล่าว อาทิ การตอบจดหมายแก่เยาวชน ในหนังสือพิมพ์ประชาชน 人民日报 (People's Daily) เนื่องในโอกาสวันเด็กสากล เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 2016 จากตัวอย่างที่ 7 ความว่า

ตัวอย่างที่ 7 “希望你们向爷爷奶奶学习，热爱党，热爱祖国，热爱人民.....” (中共中央文献研究室, 2017, p. 93)

“หวังว่าพวกเขาจะเอาอย่างคุณปู่คุณย่าที่รักในพรรคคอมมิวนิสต์ รักปิตุภูมิ รักมวลชน”

จากตัวอย่างที่ 7 สะท้อนแนวคิดประธานาธิบดีสีจิ้นผิงให้เห็นถึงกระบวนการปลูกฝังให้เยาวชนรักในองค์ประกอบความเป็นชาติทั้ง 3 ประการ ซึ่งหนึ่งในองค์ประกอบดังกล่าวคือ พรรคคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ ตัวอย่างที่ 8 แสดงถึงการกล่าวคำขวัญวันเด็กสากล ค.ศ. 2016 ของประธานาธิบดีสีจิ้นผิงตอกย้ำให้เห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์คือสถาบันสำคัญที่เยาวชนในชาติควรรักและหวงแหน

ตัวอย่างที่ 8 “热爱党 热爱祖国 热爱人民” (少年先锋队, 2560, ออนไลน์)

“รักพรรคคอมมิวนิสต์ รักปิตุภูมิ รักมวลชน”

การจินตกรรมความเป็นชาติ ผ่านการสร้างค่านิยมการรักในพรรคคอมมิวนิสต์กลายเป็นเครื่องมือของรัฐที่ประกอบสร้างแนวคิดดังกล่าวในเนื้อหาและด้วยบทของแบบเรียน อันจะเป็นเครื่องก่อตัวความเป็นชาติให้แก่เยาวชน และยังเป็นตัวแปรสำคัญที่บ่มเพาะกำลังขับเคลื่อนประเทศชาติให้เข้มแข็งขึ้นในอนาคต

4. รักมวลชน: จิตวิญญาณทางจริยธรรมภายใต้การรับใช้ประชาชน

การจะพัฒนาชาติให้มีความเจริญทัดเทียมกับนานาประเทศได้ มิใช่ภารกิจของชนชั้นปกครองเพียงเท่านั้น หากแต่เป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคนซึ่งอยู่ในฐานะสิ่งประกอบสร้างทางสังคมที่ต้องขับเคลื่อนให้เกิดความเสถียรภาพในการดำเนินงาน การสร้างพลเมืองให้เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศชาติอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ ปัจจัยสำคัญการพัฒนาคุณภาพพลเมืองในสังคม คือ การให้พลเมืองในชาติเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรู้จักการให้ความเท่าเทียมกันในสังคมจึงเป็นค่านิยมที่รัฐพยายามปลูกฝังให้เยาวชนรักในมวลชน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ด้วยทจากแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า ผู้เขียนพบว่า การตีความในคำนิยามรักมวลชนที่แบบเรียนหมายความว่า คือ การสร้างการรับรู้ให้กับเยาวชนผ่านมโนทัศน์ที่ทุกชาติทุกคนเผ่าคือพี่น้องกัน ดังตัวอย่างที่ 9 ซึ่งปรากฏตัวบทในแบบเรียนระดับชั้นการศึกษาปีที่ 5 ความว่า

ตัวอย่างที่ 9 “我们知道了 56 个民族是相亲相爱的一家人，谁也离不开谁。我们少先队员也是个大家庭中的一员，要团结在一起，互相尊重，相互帮助，把我国建设得更好！” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 45)

“พวกเราทราบแล้วว่า ทั้ง 56 ชนชาติ คือครอบครัวที่รักใคร่ซึ่งกันและกัน จะขาดใครไปไม่ได้ พวกเราสมาชิกกิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้าก็เป็นหนึ่งในสมาชิกครอบครัวใหญ่เช่นเดียวกัน ต้องสมัครสมานสามัคคี เคารพซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมสร้างปิตุภูมิให้ดียิ่งขึ้น”

จากตัวบทข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า แม้ประเทศจีนจะเกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับประเด็นทางชาติพันธุ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง หากแต่บทเรียนยังคงพยายามสร้างความสมานฉันท์ทางความคิดให้แก่เยาวชน โดยกล่อมเกล้าให้เยาวชนรู้จักเคารพความเป็นมนุษย์ร่วมชาติเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ชนชาติใดล้วนแต่เป็นครอบครัวเดียวกันทั้งสิ้น

นอกจากการสร้างความสมานฉันท์ทางความคิดให้ปรากฏในแบบเรียน ตัวบทยังสร้างแบบอย่างให้กับเยาวชนได้เรียนรู้ผ่านการหยิบยกวีรชนอย่าง เหลยเฟิง 雷锋 (Lei Feng) ทหารกองทัพลดแอกผู้ที่มีจิตวิญญาณรักชาติและเป็นสัญลักษณ์ในการรับใช้มวลชน อิทธิพลจากอัตลักษณ์การรักมวลชนผ่านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ของเหลยเฟิง ปรากฏในตัวบทของแบบเรียนจำนวนมีน้อย ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่มักบอกเล่าการแสวงหาจิตวิญญาณความเป็นเหลยเฟิงผ่านการรู้จักรับใช้มวลชน การปลูกฝังให้เยาวชน รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการเป็นอาสาสมัครและก่อประโยชน์ให้แก่สังคม ดังเนื้อหาแบบเรียนในระดับชั้นการศึกษาปีที่ 3 เรื่อง “ก้าวเข้าใกล้คุณอาเหลยเฟิง” 《走进雷锋叔叔》 ดังตัวอย่างที่ 7 ความว่า

ตัวอย่างที่ 10 “雷锋叔叔热爱党、听党的话，全心全意为人民服务，他把自己有限的生命，投入到无限的为人民服务之中，真是我们学习雷锋好榜样。” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 12)

“คุณอาเหลยเฟิงรักในพรรคคอมมิวนิสต์ เชื่อฟังการชี้นำของพรรค รับใช้มวลชนอย่างสุดใจ ท่านสละชีวิตอันจำกัด ห่มเทไปกับการรับใช้มวลชนอย่างไม่มีข้อแม้ ช่างเป็นแบบอย่างที่ดีในการเอาอย่างเหลยเฟิงของพวกเราเสียจริง”

ตัวบทนำเสนอจิตวิญญาณของเหลยเฟิงผ่านการสร้างอัตลักษณ์ทางคำนิยาม 3 ประการ คือ การรักพรรคคอมมิวนิสต์ การเชื่อฟังการชี้นำของพรรค และการรับใช้มวลชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำนิยามความรักชาติที่ปรากฏในแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า นอกจากนี้ตัวบทยังสะท้อนจิตวิญญาณเหลยเฟิงผ่านการให้ผู้เรียนรู้จักการเป็นอาสาสมัครในการบริการผู้อื่นอันสอดคล้องกับคำนิยามการรักในมวลชน ดังตัวอย่างที่ 11 ปรากฏวาทกรรมตอนหนึ่งในเนื้อหาของแบบเรียน ความว่า

ตัวอย่างที่ 11 “在参与志愿服务活动中，我们获得了学习机会，丰富了生活体验，提高了实践技能，感受了奉献的快乐。” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 14)

“จากการร่วมกิจกรรม(ชีวิต)การเป็นจิตอาสา พวกเราได้รับโอกาสในการเรียนรู้ การสัมผัสประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลาย พัฒนาทักษะการปฏิบัติ รวมทั้งได้รับความสุขจากการสร้างคุณูปการ”

จากตัวอย่างข้างต้น แบบเรียนสะท้อนให้เห็นว่าการปลูกฝังคำนิยามรักมวลชน เน้นสร้างการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้การเคารพซึ่งกันและกันและกันในสังคม รวมถึงความรักใคร่กลมเกลียวของพลเมืองในสังคมที่จะเป็นรากฐานของสิ่งประกอบสร้างทางสังคม เพื่อพัฒนาการขับเคลื่อนประเทศให้คงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเมืองของชาติ

5. บทสรุป

การที่รัฐได้หยิบยื่นมโนทัศน์สำเร็จรูปให้แก่ผู้เรียนผ่านการประกอบสร้างคำนิยามทางการเมืองผ่านแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า นับเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐและพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการบ่มเพาะคำนิยามความรักชาติ รักพรรคคอมมิวนิสต์และรักมวลชนที่เยาวชนจีนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ง่ายที่สุด กระบวนการพัฒนาเยาวชนของรัฐ นอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพทางกายและการปลูกฝังคำนิยามในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความป็นชาติ

แล้ว ยังสะท้อนทัศนคติให้เราเห็นเพิ่มเติมบางประการ กล่าวคือ การชี้นำกรอบความคิดให้เยาวชนที่รัฐต้องการให้เยาวชนมีคุณลักษณะแบบใดก็มักจะปลูกฝังระบบการรับรู้ลงในชุดความรู้แก่เยาวชน

กระบวนการกล่อมเกลายูชนผ่านแบบเรียน นอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพทางกาย และการปลูกฝังค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสังคมนิยมแล้ว ยังเป็นการสร้างความชอบธรรมและ รักษาเสถียรภาพทางการเมืองแก่รัฐ จากการที่เยาวชนผู้ที่ถูกหล่อหลอมและกล่อมเกลามาเป็น เวลานาน เป็นผลให้เยาวชนในชาติปรากฏคุณลักษณะที่เป็นผู้เชื่อฟังและเดินตามเส้นทางของรัฐและ พรรคคอมมิวนิสต์จีนที่เคยได้วางระบบจากการผลิตซ้ำอุดมการณ์และค่านิยมความรักชาติอย่าง ต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- จรัสวิไล จรูญโรจน์. (2559). *ภาษาในบริบทสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2556). *ภาษากับการเมือง/ความเป็นการเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทยา.
- ทยากร แซ่เต๋. (2551). *มายาคติทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในละครเกาหลีและการสร้างประโยชน์ทาง ธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชญญา สังขพันธ์านนท์. (2559). *แวนวรรณคดี ทฤษฎีร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: นาค.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2557). *ชาติไทย เมืองไทย หนังสือเรียนและอนุสาวรีย์—ว่าด้วยวัฒนธรรม รัฐ และ รูปการจิตสำนึก*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เรอนอง แอร์เนสต์. (2561). *ชาติคืออะไร ?*. กรุงเทพฯ: พารากราฟ.
- อาร์ม ตั้งนิรันดร. (2557). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายจีน*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- แอนเดอร์สัน เบน. (2560). *ชุมชนจีนนครธรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของ ชาตินิยม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- 全国少工委办公室文件《关于使用好《少先队活动》少先队 员用书深入推进少先队活动课通知》中少办发（2017） 7号。
- 少年先锋队。《习近平总书记对少年儿童希望和要求宣传海报》。 <http://zgsgsd.k618.cn /mszp/201701/ t20170109_10003178.html>。
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑室《现代汉语词典第 7 版》。北京：商务印书馆 2016 年版。

- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动一年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动一年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动二年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动二年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动三年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动三年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动四年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动四年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动五年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动五年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动六年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动六年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动七年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动七年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动八年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。

中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动八年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。

中共中央文献研究室《习近平关于青少年和共青团工作》，北京：中央文献出版社 2017 年版。